

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

І. С. БАХОВ

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ**

Збірник наукових праць

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

ББК 88.5
Б30

Бахов, І. С.

Б30   Формування професійної міжкультурної компетентності у студентів-перекладачів:зб.наук.пр./І. С.Бахов. — К. :ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 268 с. : іл. — Бібліогр. в кінці розд.

ISBN 978-611-02-0017-2

У пропонованому збірнику досліджується проблема формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів. Розглянуто сутність, структуру міжкультурної комунікативної компетентності фахівця в галузі міжкультурної комунікації. Обґрунтовуються психолого-педагогічні основи формування професійної компетентності та умови оволодіння міжкультурною компетенцією студентами-перекладачами.

Для студентів — майбутніх перекладачів, викладачів, а також для всіх, хто цікавитися проблемами міжкультурної комунікації.

ББК 88.5

© І. С. Бахов, 2009

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009

ISBN 978-611-02-0017-2

© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

Психолого-педагогічні передумови формування міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів	141
Умови формування міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів.....	145
Принципи формування міжкультурної комунікативної компетентності у студентів-перекладачів	153
Аксіологічний аспект формування міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів	173
Основні моделі міжкультурної комунікації майбутніх перекладачів.....	178
Модель формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у системі вищої лінгвістичної освіти	185
Педагогічні умови ефективної реалізації моделі формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у системі вищої лінгвістичної освіти	209
Динаміка формування міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів.....	233
Комунікативна компетентність як складова підготовки майбутніх управлінців у вищому навчальному закладі.....	248
Список наукових та навчально-методичних праць Бахова Івана Степановича	255

Психолого-педагогічні передумови формування міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих науковців “Проблеми психологічної адаптації
особистості в різних видах життєдіяльності” (тези до конференції)
Одеса, 13 квітня 2009 р.*

В сучасних умовах інтеграції України у світовий освітній та інформаційний простір стрімке зростання міжнародних контактів ставить усе більшу кількість комунікантів перед необхідністю долати не тільки мовний, а й культурно-ментальний бар'єр між представниками різних культур. Відомо, з якою зневагою сприймаються помилки в мові іноземців представниками носіїв мови, проте культурні помилки та міжкультурні непорозуміння зазвичай сприймаються набагато чутливіше, часом спричиняючи міжкультурні конфлікти. Нові обставини життя висувають нові вимоги до підготовки фахівців у галузі іноземних мов та міжкультурної комунікації. Сучасному суспільству потрібні не просто викладачі та перекладачі, а набагато ширше — фахівці з міжнародного та міжкультурного спілкування. Це виходить за рамки простого знання мови, яким аж ніяк не обмежується спілкування людей.

У процесі навчання студенти повинні оволодіти уміннями, виступати в ролі посередника між представниками своєї та іншомовної культур, визначати причини порушення міжкультурної комунікації й ефективно усувати непорозуміння і конфліктні ситуації, що були викликані міжкультурними відмінностями. Таким чином, до завдань професійної підготовки студентів-лінгвістів входить вивчення міжкультурних відмінностей, що дає змогу чіткіше усвідомлювати особливості своєї культури, більш ефективно взаємодіяти з представниками іншої культури, уникати міжетнічної напруги й може бути керівництвом до дії у ситуації етнічних конфліктів.

На сучасному етапі перед освітою постає принципово нове й важливе завдання, яке визначено в доповіді ЮНЕСКО, про глобальні стратегії розвитку — навчити людей жити разом.

У цьому зв'язку особливий інтерес українських та зарубіжних фахівців викликає проблема оволодіння студентами моделями поведінки через безпосереднє застосування іноземної мови вербальними та невербальними моделями поведінки, які прийняті в іншій лінгвокультурній спільноті, усвідомлення ними національно-специфічних особливостей сприйняття світу іншомовними представниками, що в цілому веде до формування міжкультурної компетентності.

Одним із завдань лінгвістичної освіти стає пошук оптимальних засобів долучення студентів до культури своєї країни та країни, мова якої вивчається, що забезпечує позитивний розвиток особистості та її самосвідомості внаслідок набування нового мовного й культурного досвіду. Пріоритет педагогічного аспекту у дослідженні проблеми формування міжкультурної компетентності проявляється в тому, що він не визначає лінгвістичних якостей особистості, а завдяки розвитку самостійності, активності, емпатії, ціннісних орієнтацій робить особистість здатною до міжкультурної взаємодії.

Наше звернення до науково-дослідної роботи в цьому плані зумовлене наявністю в сучасному соціумі ряду суперечностей між:

- соціальним замовленням суспільства вищій школі на підготовку висококваліфікованих фахівців, які володіють міжкультурними знаннями й уміннями, які готові відкрито сприймати та розуміти інший спосіб життя, та способами організації процесу навчання іноземних мов, що склалися;
- обсягом знань студентів про країну, мова якої вивчається, її культуру та відсутністю умінь активно використовувати ці знання для вирішення конкретних завдань, пов'язаних з міжкультурними відмінностями;
- вимогами педагогічної практики і нерозробленістю критеріїв та механізмів формування міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів.

Саме тому актуальність і необхідність вивчення зазначеної проблеми, з одного боку, та її недостатня розробленість — з іншого послужили підставою для нашого звернення до теми дослідження “Формування міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів”.

Ставимо за мету дослідження обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів у сучасних соціокультурних умовах.

Плануємо довести, що професійна підготовка студентів-лінгвістів, яка забезпечує високий рівень міжкультурної компетентності студентів-лінгвістів, що характеризується сукупністю спеціальних знань, міжкультурних умінь і системою ціннісних орієнтацій, необхідних для вирішення професійних завдань в умовах міжкультурної взаємодії у стилі співробітництва і толерантної поведінки, буде ефективною, якщо:

- до освітнього процесу вищого навчального закладу запроваджується інтегративний міждисциплінарний модуль, який забезпечує розвиток когнітивного, комунікативного потенціалу особистості студента і ціннісного ставлення до світу спілкування;
- забезпечується розвиток аксіологічного потенціалу особистості студента у вихованні поваги до існуючих відмінностей, що виражається у нормах, цінностях, комунікативній поведінці;
- у навчальному процесі актуалізуються спеціальні знання студентів на основі порівняльно-зіставного вивчення рідної та іноземної мови;
- створюються умови для формування міжкультурних умінь на основі застосування креативно-ціннісних технологій;
- у процесі професійної підготовки студенти оволодівають нормами толерантної поведінки в модельованих ситуаціях міжкультурного спілкування.

Зауважимо, що компетентнісний підхід у цьому плані розглядається як одна з підстав оновлення сучасної освіти, оскільки дає можливість ліквідувати розрив між когнітивним, діяльним та особистісним рівнями розвитку майбутнього фахівця. Зазначений підхід сьогодні активно обговорюється (Є. Я. Коган, В. В. Лаптев, О. Є. Лебедєв, А. А. Пінський, І. Д. Фурмін, А. В. Хуторської). Звісно, відображається такий різновид змісту освіти, який не зводиться до зорієнтованого на знання компонента, а пропонує цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій (що належать до багатьох соціальних сфер), соціальних ролей, компетенцій.

На наш погляд, компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформативність, а вміння вирішувати проблеми, що виникають у таких ситуаціях:

- у пізнанні й поясненні явищ дійсності;
- у засвоєнні сучасної техніки і технології;
- у взаємовідносинах людей, в етичних нормах, в оцінці власних вчинків;
- у практичному житті під час виконання соціальних ролей громадянина — члена сім'ї, покупця, клієнта, глядача, городянина, виборця;
- у правових нормах та адміністративних структурах, у споживчих та естетичних оцінках;
- за необхідності вирішувати власні проблеми життєвого самовизначення, вибору стилю життя, способів вирішення конфліктів.